

Ä. om så vore? Än om han går och gifter sig? men hvad skall hända, om han &c.?

ÄNDA, ä'nnda, f. 1. sing. 1. ÄNDE, m. 2. pl. ändar. (isl. *Endi*) I allmänhet: Det yttersta af rum, antal, tid eller fortvarande. 1) I fråga om rum: a) Det yttersta af längd. Ä-n af ett snöre. Vi gingo till ä-n af gången, af trädgården, af staden. I begge ä-r af bandet, stängen, bjelken. Från ena ä-n till den andra. — b) Det yttersta i utsträckning: Kant, sida, gräns. Vid skogens ä. Ä-n af ett bord, af en åker. Från alla världens ändar. Till världens ä. Resa, sätta på ä., ställa upprätt, t. ex.: Resa en tunna på ä. Stå på ä., stå upprätt. Öfver ä-a, omkull, t. ex.: Falla öfver ä-a. Kasta öfver ä., se Öfverändakasta. (Fig. fam.) Börja i galen ä., oklokt. — c) (fig. i lägre språket) Bakdel på en menniska. Sitta på ä-an, på bara ä-an. Gifva någon en fot i ä-an, se Fot. — Syn. Stjert, Stuss. — d) (utan plur.) Slut, utgång. Boken, berättelsen har ingen ä., är utan ä. (Teol.) Verldens ä., denna världens förstöring. — e) Litet stycke af något långt och mycket smalt (t. ex. af tåg, tråd). Bildar sammansättningarna Tåg-, Tråd-, Silkes-, Ullgarmsända. — f) (skepp.) Hvarje tåg som hör till löpande godset. — 2) (utan plur.) Det yttersta, sista i afseende på antal, mängd, myckenhet, mått, mål, o. s. v. Det var ingen ä. på menniskor, som strömmade till, en otalig mängd af menniskor tillströmmade. Han fick snart ä. på sina penningar, de togo snart slut. Göra ä. på, göra slut på, förstöra, t. ex.: Göra ä. på sin egendom. — Syn. Slut. — 3) (utan plur.) Det sista eller yttersta i afseende på tid, fortvarande. Årets, månadens ä. Intill lifvets ä. Året, dagen i ä., hela året, dagen igenom. Det är ingen ä. på hans klagovisor, han klagat beständigt. Få, taga ä., sluta, t. ex.: Saken fick en snöplig ä. Det tog en ä. med förskräckelse. Gå till ä., slutas, t. ex.: Anståndstiden går om torsdag till ä. Till ä-a löpa, se Tilländalöpa. Vara till ä-a, vara slutad, t. ex.: När spektaklet var till ä-a. Göra ä. på något, bringa att upphöra, göra slut på, t. ex.: Han gjorde snart ä. på oroligheterna. Göra ä. på (med) en, taga lifvet af en; äfv. kufva, öfvervinna, tukta, förstöra, ruinera en. Göra ä. på lifvet, göra ä. med sig, taga lifvet af sig. Göra ä. med sig betyder äfven: förstöra sig, ruinera sig. Utan ä., utan slut, ändlös. (Ordspr.) Allting har en ä., det ges slut på allt. När ä-n är god, är allting godt ell. ä-n kröner verket, se Kröna. — Syn. Slut, Utgång, Ändalykt. — 4) (fig. i sing., med prep. till) Ändamål, syfte. Man visste ej, till hvad ä. det skedde. Han låt till den ä-n besätta kullen.

Anm. Ände är den ursprungliga formen, men Ända brukas nu allmänare i skriftspråket, hvaremot Ände bibehåller sig mera i talspråket. i bestämd form vanligen sammandraget till Ä'enn ell. Ä'nn (t. ex.: Ge en fot i änden).

ÄNDA, ä'nnda, v. a. 1. II. Bringa till slut, sluta, göra ände på. Ä. sitt lif, sina dagar. Han ä-de sin regering med en berömvärd handling. — Syn. Se Sluta. — V. n. Taga slut, sluta. Han har ä-t på ett ärofullt sätt. — Ä-s, v. d. ell. Ä. sig, v. r. 1) Slutas. Här ä-s berättelsen. Hur skall det ä-s? Det ä-r sig illa. — 2) (gam.) Hafva en viss slutform (ändelse). Ord, som ä-s på en vokal. — Syn. Se Slutas.

ÄNDA, ä'nnda, adv. III. Utmärker en viss,

noga bestämd gräns, vare sig i rum, tid eller förhållande. 1) I fråga om rum. Betecknar rörelse, läge eller utsträckning. Jag for härifrån ä. till Upsala, utan att smaka ett Guds län. Han har kommit ä. från Paris. Ä. från Ystad till Torneå. Han stod ä. bakom. Vattnet nådde honom ä. till knä. Gå ä. dit, hit, ä. fram, ä. in. Skottet gick ä. igenom, helt och hållet igenom. Ä. ned i afgrunden. Ä. upp på berget. Ä. öfver Alpena. Ä. omkring, rundt omkring. — 2) I fråga om tid. Utmärker fortfarande från eller till en viss bestämd tidsgräns. Ä. från sin ungdom, barndom. Ä. från Abrahams tid. Sovfa ä. till ljusan dag. Ä. till lifvets slut. Ä. till i dag. Ä. hitintills. Ä. in på vintern. Ä. inemot jul. Ä. till dess ell. ä. tills. Ä. igenom, beständigt. — 3) Betecknar en öfverdrift, vare sig i godt eller ondt. Han beundrar ä. till hennes fel. — 4) Nyttjas för att utmärka en viss krets af ting eller begrepp i hela dess vidd, då alltid föregånget af prep. från. Från minsta fågel ä. till örnen. — 5) Ä. fram, rent ut, t. ex.: Sägä sin mening ä. fram. Han är ä. fram, rätt fram.

ÄNDALYKT, m. 3. (af *Anda* och *Lykta*) Slut, utgång (egentl. på lifvet). Få en bedröflig ä. På ä-en ell. (gam.) på ä-one, vid lifvets ända, till sistone.

ÄNDAMÅL, ä'nndamål, n. 3. Målet för en handling. Föresätta sig ett ä. Vinna, ernä, uppnå sitt ä. Hafva något till ä., hafva för ä. att... Mitt ä. är att... Det är utan ä., tjenar till ingenting. I ä. att..., i afsigt att. — Syn. Se Afsigt.

ÄNDAMÅLSENLIG, a. 2. Tjenlig för ändamålet. — Ändamålsenlighet, f. 3.

ÄNDBÄNDEL, m. 2. pl. — bändslar. (skepp.) Yttersta bändsel på ett vant.

ÄNDE, se *Ända*.

ÄNDELIG, se *Ändlig*.

ÄNDELSE, f. 3. (gram.) Den eller de bokstäfver, som ända ett ord. Ä. på e, på ig.

ÄNDELSEBOKSTAF, m. 3. pl. — bokstäfver. (gram.) Bokstaf, som ändat ett ord.

ÄNDELÖS, se *Ändlös*.

ÄNDLIG, a. 2. Som har ände. Säges med afseende på tid eller storhet. Ä-a väsenden. Ä. tillvarelse. En ä. storhet (i matematiken). — Motsatser: Oändlig; (i filosofien) evig.

ÄNDLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara ändlig.

ÄNDLÖS, a. 2. Utan ände, utan slut. — Syn. Gränslös, Evig. — Ändlöshet, f. 3.

ÄNDOCK, ä'ndäck ell. ä'nndäck, konj. 1) Se *Ehuru*. Ä. han var i Guds skepelse. — 2) Se *Ändå*.

ÄNDRA, v. a. 1. (af *Annan*) Göra om något, så att det får annan form, beskaffenhet; göra, att något blir olika mot hvad det förut var; gifva annat skick, tillstånd, förhållande, innehåll, o. s. v. Ä. en klädning, en rock. Ä. ett ord, en mening i skrift. Ä. sitt utlåtande. Ä. uppförande, tänkesätt. Ä. sitt lefnadssätt. Ä. tanka, mening. Ä. uppsåt, föresats, beslut. Hvad som en gång skett, står ej att ä. Jag kan icke ä. det. Det kan ej ä-s, ell. det låter ej ä. sig. — Syn. Förändra, Förändra, Ymsa, Ombyta, Omändra. — Ä. sig, v. r. 1) (om sak) Förändras, blifva annorlunda. Vädret har ä-t sig. Hans utseende har ä-t sig. Det ä-r sig väl med tiden. — Syn. Ändras, Förändras, Förändra sig, Ombytas, Byta om, Skifta, Vexla, Omvexla, Variera, Förbyta sig, Förvandla sig. —